

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

Duchu Święty, proszę Cię

o dar Mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich doskonałości Bożych,

o dar Rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary świętej,

o dar Umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary,

o dar Rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją zawsze znajdował,

o dar Męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać,

o dar Pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi z synowską miłością,

o dar Bojaźni Bożej, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać.

św. Jan Paweł II

Rada Narodowa Franciszkańskiego Zakonu Świeckich w Polsce już od wielu lat, z ogromną troską i zrozumieniem ważkości problemów i zadań, w swoich działaniach na wielu płaszczyznach podejmuje temat formacji. Żeby mieć świadomość ważkości tych zagadnień przypomnijmy tylko, iż XII Kapituła generalna FZŚ uznała, że dla franciszkanów świeckich na całym świecie PIERWSZYM W KOLEJNOŚCI, NAJWAŻNIEJSZYM ZADANIEM JEST PRACA FORMACYJNA. Dziś RN FZŚ po raz kolejny spotyka się z odpowiedzialnymi za formację w regionach., by wspólnie pochylić się nad formacją, a w szczególności nad rozwiązaniami, które pomogą w sposób właściwy i owocny prowadzić spotkania formacyjne w naszych Wspólnotach miejscowych.

FORMACJA – CEL

Podstawowym celem formacji świeckich franciszkanów jest coraz głębsze i pełniejsze odczytywanie przez nich swego powołania i coraz staranniejsze przygotowanie się do tego, by żyć wypełniając swoją misję. Warunkami, od których zależy poprawne odczytywanie swojego powołania i misji w dziele formacji są: pełne gotowości i uważne wsłuchiwanie się w Słowo Boże i naukę Kościoła, synowska i wytrwała modlitwa, korzystanie z mądrego i troskliwego kierownictwa duchowego, rozpoznanie w świetle wiary otrzymanych darów i talentów, a także sytuacji społecznych

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

(politycznych) i historycznych. Franciszkanie świeccy, którzy odpowiadając na Boże wezwanie, wybierają drogę życia ewangelicznego na wzór św. Franciszka z Asyżu, odkrywają i ożywiają własne powołanie oraz doskonałą własną tożsamość i wierność życiowym zobowiązaniom. Reguła FZŚ, potwierdzona doświadczeniem św. Franciszka i jego świeckich naśladowców, powinna stać się duszą formacji, bowiem moc płynąca z wezwania zawartego w drugim rozdziale Reguły FZŚ: "aby przechodzić od Ewangelii do życia i od życia do Ewangelii", weryfikując każdy wybór i każdą decyzję, warunkuje właściwe funkcjonowanie całej wspólnoty.

SPOTKANIA FORMACYJNE

W procesie formacji konieczne są regularne spotkania, odrębne dla każdej grupy, prowadzone poza spotkaniami wspólnotowymi. Spotkania formacyjne mają umożliwić i pomóc formowanym odkryć piękno powołania franciszkańskiego i duchowości franciszkańskiej. Mają pomóc opanować wymaganą wiedzę wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, mają być procesem stopniowego i rozumnego wzrastania, rozwoju duchowego i nawracania się. To wszystko dokonuje się poprzez kształcenie, wychowanie oraz praktyki pobudzające aktywność. Staranne przygotowanie spotkań będzie podstawowym zadaniem formatorów, i tak.:

1. USTALENIE TERMINU SPOTKAŃ (dzień tygodnia i godzina dogodnie dla całej grupy).

Ustalając terminy spotkań należy pamiętać, że każda grupa może mieć inne uwarunkowania. Składają się na to wiek formowanych, ich aktywność zawodowa, obowiązki rodzinne, nauka oraz inne obowiązki. Odpowiedzialny za formację powinien roztropnie wybrać taki termin, by był dogodny dla całej grupy¹. Ustalając godzinę spotkań warto pamiętać, by nie były ograniczone np. Mszą św., dalszym spotkaniem ale już wspólnotowym, czy późną porą itp. W podręcznikach spotykamy często wskazówkę, by spotkanie formacyjne, podobnie jak godzina lekcyjna, trwało około 45 min. Jednak praktyka pokazuje, że spotkanie może trwać dłużej. Zdecydowanie nie można porównywać spotkania

¹ *Może wystąpić taka okoliczność, że trzeba będzie zrezygnować ze sztywnych terminów spotkań, a dostosowywać je do możliwości kandydatów uwzględniając ich aktywność zawodową, obowiązki rodzinne, uczelniane i inne.*

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

formacyjnego do katechezy szkolnej, czy innych zajęć edukacyjnych². Nie mniej doświadczenie pedagogiczne wielu naszych braci i sióstr jest cenne i chętnie wykorzystujemy je w procesie formacyjnym. W pewnym stopniu formację we FZŚ możemy porównać do edukacji szkolnej, gdzie mamy podział na klasy wg wieku ucznia, a nawet więcej, wprowadzany jest dodatkowy podział na bardziej uzdolnionych i mniej zdolnych, klasy profilowane wg zainteresowań ucznia, itd. Programy nauczania przygotowuje sztab pedagogów i specjalistów z danej dziedziny nauki. Przystawanie wiedzy „dawkuje” się biorąc pod uwagę możliwości percepcyjne ucznia. Dlatego przyjęte są etapy – szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła średnia i wyższa. Kolejność jest nie zachwiana, ponieważ uczeń nie będzie w stanie po szkole podstawowej konstituować nauki na studiach (potrafią jedynie wybitne jednostki). Te zasady pomagają systematycznie przyswajać wiedzę i różne umiejętności. W FZŚ nie dysponujemy we formacji takimi możliwościami jakie posiada „szkolnictwo”, ale możemy sami, na miarę potrzeb, dostosować i udoskonalić zbudowane już w naszych strukturach spotkania formacyjne.

2. USTALENIE TEMATU SPOTKANIA

Tematy spotkań formacyjnych mamy wyznaczone, ustalone w podręczniku (dotyczy to formacji wstępnej (postulat) i początkowej (nowicjat), realizujemy je w kolejności. Natomiast podczas spotkań formacyjnych junioratu korzystamy z materiałów opracowywanych przez Radę Narodową FZŚ w Polsce.

3. PRZYGOTOWANIE I OPRACOWANIE TEMATU SPOTKANIA

Warunkiem dobrze i owocnie przeprowadzonego spotkania formacyjnego jest staranne przygotowanie tematu przez prowadzącego spotkanie. Dla odpowiedzialnych za formację, którym trudno samodzielnie przygotować się do spotkania praktyczną pomocą są konspekty³. Obecnie formatorzy mają do dyspozycji pokaźną bazę materiałów z których mogą korzystać opracowując

² Czas należy planować rozważnie, nie za krótko, by wyczerpać temat, by każdy mógł wypowiedzieć się, by nie ucinać dyskusji jeśli jest na temat, ale należy czuwać, by nie trwało zbyt długo, rozwlekle, w końcu nudnie i nie na temat. Konieczna jest czujność i roztropność formatora.

³ Na wcześniejszych spotkaniach RN FZŚ z odpowiedzialnymi za formację w regionach omawialiśmy już dość szczegółowo metody opracowywania konspektów. Przykładowe wzory załączono do niniejszego wprowadzenia.

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

tematy spotkań np.: podręcznik o. P. Mielczarka „Formacja podstawowa we FZŚ”, Reguła FZŚ, Konstytucje Generalne FZŚ, Statut RN, Rytuał FZŚ, materiały formacyjne – zeszyty i podręczniki wydawane przez RN FZŚ, przykładowe artykuły ukazujące się w Głosie św. Franciszka, Pisma św. Franciszka, Leksykon Duchowości Franciszkańskiej, Medytacje Franciszkańskie o. Syracha Janickiego OFM, Źródła Franciszkańskie, „Historia III Zakonu Franciszkańskiego” autorstwa o. Alojzego Pańczaka OFM, „Apostolstwo Franciszkańskiego Zakonu Świeckich w jego aspektach teologicznych, historycznych i konkretnych formach” o. Alojzego Pańczaka OFM, „Głos św. Franciszka”, Pismo św., Katechizm Kościoła Katolickiego, Dokumenty Soborowe SW II, zdjęcia, filmy DVD, artykuły w Internecie itp.

Już na pierwszym spotkaniu odpowiedzialny za formację bada m. innymi poziom wiedzy religijnej formowanych, ich wykształcenie, poziom intelektualny, stan rodzinny, wcześniejsze doświadczenia formacyjne zdobyte w innych ruchach i grupach kościelnych. Im więcej informacji uda się ustalić, tym łatwiej będzie odpowiedzialnemu za formację dobrze przygotować każde kolejne spotkanie. Może się okazać, że trzeba będzie nadrobić zaległości ze szkolnej katechezy, uzupełnić to czego nie przekazali rodzice, wychowawcy, naprawiać to co zostało skrzywione i wypaczone przez media (TV, Internet, media społecznościowe) i środowisko. Od ich (formatorów) roztropności, wiedzy i doświadczenia będzie w dużej mierze zależała ocena kandydata, określenie jego „luk”, braków i potrzeb. Data urodzenia nie może być jedynym wyznacznikiem, ale wspomniane już wcześniej wykształcenie, aktywność zawodowa, społeczna, poziom intelektualny, wiedza religijna itp. Każdy z tych elementów będzie wymagał pewnego ukierunkowania, czy uwrażliwienia na zagadnienia, a na pewno dobrego przygotowania do spotkań odpowiedzialnego za formację.

Przytoczmy tu słowa bł. Matki Marceliny Darowskiej, która tak pisała - Jedna osoba potrzebuje wielkiej łagodności, drugą słodycz irytuje; jedną trzeba zachęcać, a z drugą pożartować, trzecią trzymać, a z czwartą się porozumiewać; do każdej dobierać środki najodpowiedniejszej jej istocie, jej potrzebom”. „W prowadzeniu dusz potrzeba – pisał św. Franciszek Salezy - filiżanki nauki, baryłki ostrożności i oceanu cierpliwości”.

4. PROWADZENIE SPOTKANIA FORMACYJNEGO

„brak przygotowania do zajęć jest przygotowaniem do porażki”

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

Wskazane jest, by spotkanie formacyjne prowadzić wg ustalonego wcześniej schematu, poniżej przedstawiamy propozycję, którą podczas pracy w grupach możemy zweryfikować i uzupełnić i tak:

I. CZYNNOŚCI WSTĘPNE:

- a. Powitanie serdeczne obecnych na spotkaniu,
- b. Modlitwa (wg Rytuału, w zależności od czasu jakim dysponujemy i okoliczności można również rozpocząć spotkanie wspólną modlitwą np. Liturgią Godzin – Jutrznią, Nieszporami ...),
- c. Sprawdzenie obecności (pamiętamy, żeby odnotować datę spotkania),
- d. Krótkie omówienie indywidualnych ćwiczeń domowych.

II. WPROWADZENIE W TEMAT:

- a. Wyznaczenie osoby, która przeczyta głośno np. artykuł z Reguły FZŚ (artykuł związany z tematem spotkania)
- b. Zapoznanie obecnych z treścią artykułów KG FZŚ odnoszących się do przeczytanego fragmentu Reguły FZŚ,

III. OMÓWIENIE TEMATU

IV. PODSUMOWANIE TEMATU

V. WYZNACZENIE INDYWIDUALNYCH ĆWICZEŃ DOMOWYCH

Wskazane jest, by „ćwiczenia domowe” były tematycznie związane z aktualnie omawianymi tematami formacyjnymi.

VI. MODLITWA NA ZAKOŃCZENIE SPOTKANIA

- e. Modlitwa (wg Rytuału, w zależności od dysponowanego czasu spotkanie można zakończyć wspólną modlitwą Liturgii Godzin – Nieszporami ...),
- c. Pamiętamy, żeby w modlitwie objąć chorych ze Wspólnoty, samych formowanych, problemy o których z nimi rozmawialiśmy ...
- d. Pieśń franciszkańska (uczymy w ten sposób śpiewać naszych pieśni franciszkańskich)

W powyższym planie nie umieszczono wspólnego rozważania Słowa Bożego⁴.

⁴ Pochylając się nad naszą Regułą FZŚ w II Rozdziale w pkt. 4 czytamy, że mamy „zachowywać Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, naśladując św. Franciszka z Asyżu, dla którego Chrystus był natchnieniem i centrum życia w odniesieniu do Boga i ludzi (...) Franciszkanie świeccy są ponadto zobowiązani do częstego czytania Ewangelii, przechodząc od Ewangelii do życia i od życia do Ewangelii”. Jednak, żeby zachowywać Ewangelię, trzeba ją najpierw dobrze poznać!, Dlatego właśnie my, którzy jesteśmy odpowiedzialni za formację, powinniśmy wykazywać wiele inicjatyw by „zaszczepić” w braciach i siostrach wielkie pragnienie poznawania Pisma św., umiłowanie Słowa Bożego w codziennym czytaniu Ewangelii. Toteż naszym zadaniem będzie rozważanie Pisma św., mogą to być wybrane teksty lub te z najbliższej niedzieli. W kilku słowach wyjaśniamy na czym polega wspólne czytanie Pisma św. prosimy, by w naszych rozważaniach wsłuchiwać się w to co Bóg mówi konkretnie do mnie, franciszkanina świeckiego ... Uczymy wpatrywać się w Chrystusa oczyma św. Franciszka ...

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

WSKAZÓWKI DLA PROWADZĄCYCH SPOTKANIE:

- ✓ Dobre przygotowanie spotkania pozwoli nam opanować stres i umożliwi je prowadzić w sposób pewny i zdecydowany.
- ✓ Temat spotkania musi być dla wszystkich uczestników spotkania jasno określony i zrozumiały.
- ✓ Zadając pytania robimy to jasno, wyraźnie, aby grupa nie miała wątpliwości, czy ma "tylko" pomyśleć, czy się wypowiedzieć; czy pytanie dotyczy konkretnej osoby "mnie", czy ogółu (najlepiej najpierw zadawać pytania do całości, a dopiero potem indywidualnie, najlepiej podając imię, celem skonkretyzowania: „Tak, chodzi o Ciebie”).
- ✓ Pytania zadajemy umiejętnie, tak by uczestnicy sami doszli do poznania prawdy (staramy się nie podawać nic gotowego „na talerzu”).
- ✓ Inicjując dyskusję dajemy wypowiedzieć się grupie, a nie odpowiadać za nich; stosujemy raczej pytania pomocnicze niż końcowe.
- ✓ Podając tekst do rozważania czekamy, aż wszyscy go znajdą i przeczytają.
- ✓ Jeśli ktoś z uczestników spotkania czyta lub wypowiada się, nie odwracamy uwagi reszty uczestników (np. nie notujemy czegoś, nie spoglądamy za okno, nie rozmawiamy z kimś, nie sprawdzamy i nie piszemy sms-ów!).
- ✓ Ważne nowe informacje wyraźnie akcentujemy, tłumaczymy, pozwalamy zanotować itp.
- ✓ Nie poruszamy tematu, w którym nie czujemy się pewni; należy od razu umieć przyznać się, że czegoś nie wiemy.
- ✓ Zadajemy raczej pytania: "co myślicie?" niż: "co myślisz?", by nie wyłączać reszty grupy.
- ✓ Unikamy, wtedy, kiedy tylko to możliwe pytań: "Czy?" (zazwyczaj zabijają one dalszą dyskusję, gdyż można na nie odpowiedzieć tylko "TAK", "NIE" lub "NIE WIEM(Y)").
- ✓ Reagujemy natychmiast, gdy zorientujemy się, że ktoś nie zrozumiał pytania.
- ✓ Stosujemy pytania zwrotne, by sprawdzić rozumienie wypracowanych treści.
- ✓ Dbamy, by grupa wypowiadała się: „ja myślę, „ja uważam”, niż wygłaszała autorytatywne osądy.

Zastanówmy się, czy powinniśmy spotykać się na osobnym spotkaniu by pochylać się nad Ewangelią, czy włączając do spotkania? Jakie mamy w tym temacie doświadczenia?

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

- ✓ Prowokujemy dyskusje w zakresie omawianego tematu, kontrolując i dążąc do tego, byśmy byli tymi co „zbierają” właściwe treści i ewentualnie uzupełniają je.
- ✓ W wyjątkowych przypadkach możemy zrezygnować z "podtrzymywania" omawianego tematu, lub go skrócić a kontynuować myśl, która głęboko zaintrygowała uczestników. Decyzja winna jednak należeć do odpowiedzialnego za formację⁵.
- ✓ Zwracamy uwagę na to, by każda osoba mogła się wypowiedzieć do końca. Należy szczególnie chronić wypowiedzi osób nieśmiałych, zamkniętych.
- ✓ Wypowiadamy się spokojnie, w miarę cicho: gdy zaczniemy głośno mówić, uczestnicy będą robić to samo i przestaną słuchać. Koniecznie trzeba modulować głos, zmieniać tony, natężenie, ważna jest również mowa ciała.
- ✓ Staramy się nawiązywać do poprzednich spotkań, do wypowiedzi innych osób ("pamiętacie, na poprzednim spotkaniu rozmawialiśmy...", "słusznie (imię) powiedziałaś, że...", "znany ojciec powiedział...").
- ✓ Staramy się angażować wszystkich uczestników spotkania, tak, by nikt się nie nudził.
- ✓ Przy wypowiedzianym świadectwie nie przerywamy! Ewentualnie komentujemy po zakończeniu wypowiedzi.
- ✓ Ukazujemy własne świadectwo: „Gdy byłem kandydatem ...”, kiedyś zdarzyło mi się...".
- ✓ Umiejętnie, dyskretnie kontrolujemy czas.
- ✓ Kończymy spotkanie, lub jego wyodrębnioną część pytaniem: "Czy są pytania?".
- ✓ Zadajemy pytania pomocnicze w podsumowaniu: "jaki był temat spotkania?", "jakie są wnioski?"

Już wiemy, że spotkania nie mogą opierać się wyłącznie na suchych wykładach i naukach. Możemy w ten sposób bardzo szybko zniechęcić kandydatów. Istotne również jest to, byśmy w całym procesie formacyjnym, zwracali uwagę na sprawy wydawałoby się oczywiste np. naszą postawę i gesty; serdeczne powitanie biorących udział w spotkaniu, uroczyste zapalenie świecy, należytą postawę podczas modlitwy (staranne kreślenie znaku krzyża, gest złożonych rąk, klęknięcie na dwa kolana itp.), wyrażanie szacunku do czytanej Ewangelii czy tekstu Reguły (np. w grupie – czytający robi to w postawie stojącej).

⁵ Zastanówmy się podczas pracy w grupach, czy można w trakcie spotkania częściowo zrezygnować z kontynuowania tematu na rzecz rozwinięcia myśli, które bardzo poruszyły uczestników, są ważne... czy uda się je powiązać z Regułą, z duchowością franciszkańską?

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DOTYCZĄCE PROWADZENIA SPOTKAŃ FORMACYJNYCH

Wprowadzenie do pracy w grupach podczas spotkania RN FZŚ w Polsce z odpowiedzialnymi za formację w Regionach, Warszawa, 23-24.10.2016 r.

PODSUMOWANIE

Pozwolę sobie zacytować o. Andrzej Romanowski OFM Cap, który pisze tak: (...) Wstąpienie do Franciszkańskiego Zakonu Świeckich jest procesem, w którym poprzez kolejne etapy formacji kandydaci (...) wprowadzani są w dziedzictwo i doświadczenie duchowe samego Świętego Serafickiego, który wraz z grupą pierwszych towarzyszy nazywał się „Pokutnikami z Asyżu”. On znał potrzebę otwierania swego serca na działanie Ducha Świętego przez pokutę, jest to również czymś podstawowym dla członków FZŚ. Z pokuty wyrasta właściwe doświadczenie wspólnoty, apostołstwa, posłuszeństwa, modlitwy, radości franciszkańskiej i miłości serafickiej. Wprowadzając nowych braci i siostry w nasze życie, nigdy nie mamy pewności, że ten proces przyniesie zamierzone skutki, ale jest zawsze szansą, że doświadczenie św. Franciszka i jego wspólnoty można odtworzyć w nowym pokoleniu duchowych synów i córek Franciszka poprzez otwieranie się na uświęcającą moc Ducha Pańskiego(...)

Kończąc, pragnę przytoczyć ważną myśl, która powinna towarzyszyć nam w całym procesie formacyjnym: „Nauczanie skuteczne jest wtedy, gdy czyni się to, co się naucza. Gdy postępowanie przeczy słowom – pisał św. Grzegorz Wielki - wtedy nauczanie traci wiarygodność”.

Życzę owocnej pracy w grupach.

Opracowała
Jolanta Bogdanów OFS
Radna RN ds. formacji